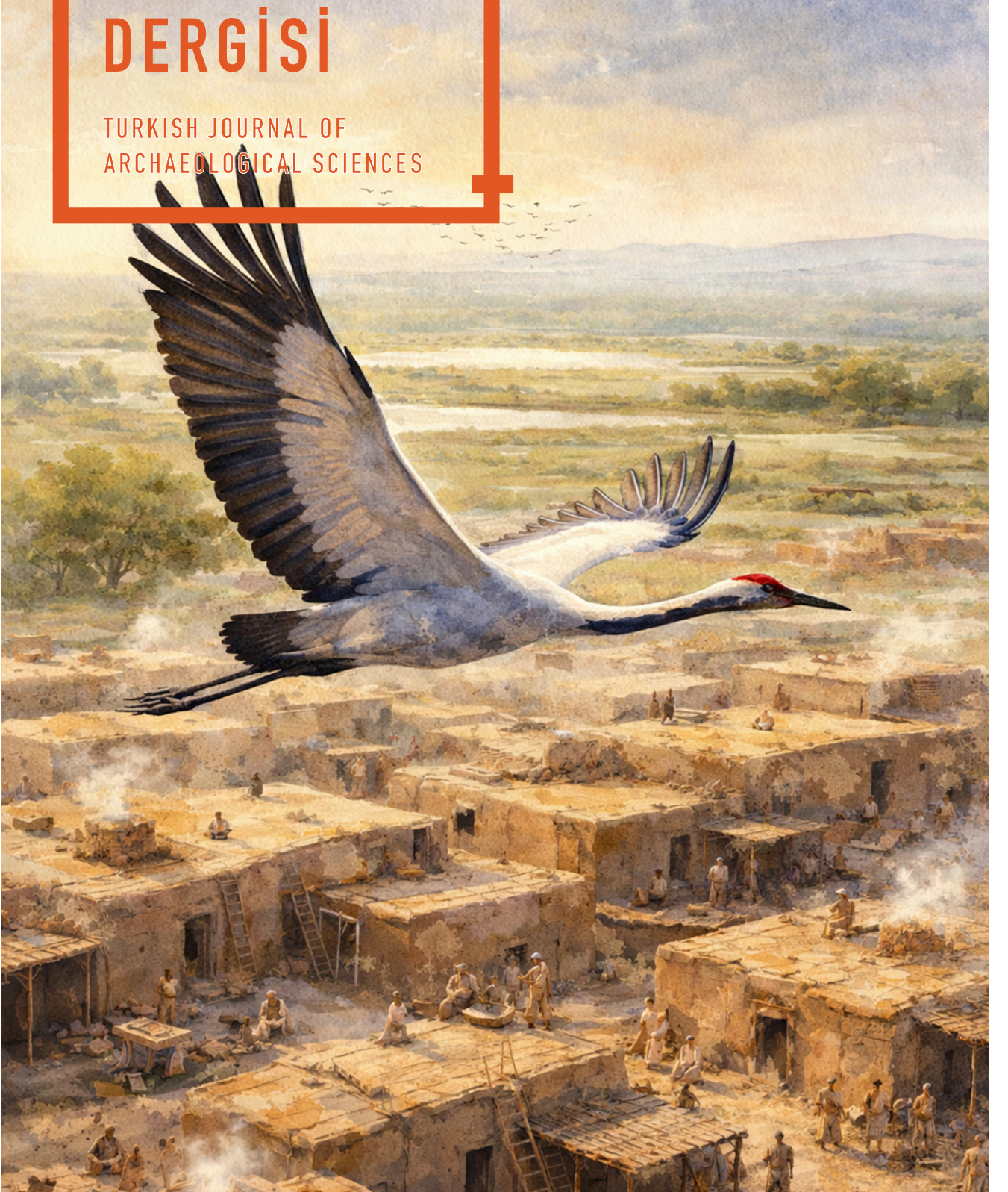

ARKEOLOJİ BİLİMLERİ DERGİSİ

TURKISH JOURNAL OF
ARCHAEOLOGICAL SCIENCES

2026

ISSN 2822-2164

Arkeoloji Bilimleri Dergisi, yüksek akademik ve etik yayıncılık standartlarını benimseyen, uluslararası hakemli bir akademik dergidir ve TÜBİTAK-ULAKBİM TR Dizin’de taranmaktadır. The Turkish Journal of Archaeological Sciences is an international peer-reviewed publication and is indexed in the TÜBİTAK–ULAKBİM TR Index.

ISSN 2822-2164

Editörler / Editors

Güneş Duru Mimar Sinan Fine Arts University, Türkiye

Mihriban Özbaşaran

Yardımcı Editörler / Associate Editors

Brenna Hassett University of Central Lancashire, UK

Melis Uzdurum University of Helsinki, Finland

Sera Yelözer Kılıç Kadir Has University, Türkiye

Fatma Kalkan Koç University, Türkiye

Dil Editörleri / Language Editors

Brenna Hassett (İngilizce / English), University of Central Lancashire, UK

Tuğçe Atalay (Türkçe / Turkish), İstanbul University, Türkiye

Sorumlu Yazı işleri Müdürü / Publishing Manager

Varlık İndere

AYRIBASIM / OFFPRINT

Yapım / Production

Zero Prodüksiyon Kitap-Yayın-Dağıtım San. Ltd. Şti.
Abdullah Sokak, No: 17, Taksim / Beyoğlu 34433 İstanbul - Türkiye
Tel: +90 (212) 244 7521 Fax: +90 (212) 244 3209

E.mail: info@zerobooksonline.com

www.zerobooksonline.com

Tasarım / Design

Adnan Elmasoğlu

Uygulama / Layout Design

Hülya Tokmak

Kapak Fotoğrafı / Cover Photo

Güneş Duru, Yapay zeka üretimi görsel / AI-generated image

Danışma Kurulu / Advisory Board

- Eşref Abay** Ege University, Türkiye
Murat Akar Hatay Mustafa Kemal University, Türkiye
Benjamin S. Arbuckle University of North Carolina, USA
Levent Atıcı University of Nevada, USA
Meriç Bakiler Mimar Sinan Fine Arts University, Türkiye
Anna Belfer-Cohen Hebrew University, Israel
Marion Benz State Department of Archaeology, Switzerland
Rozalia Christidou CNRS, France
Çiler Çilingiroğlu Ege University, Türkiye
Nüzhet Dalfes Istanbul Technical University (emeritus), Türkiye
Caroline Douché University of Oxford, UK
Burçin Erdoğan Akdeniz University, Türkiye
Nigel Goring-Morris Hebrew University, Israel
Metin Kartal Ankara University, Türkiye
Nurcan Kayacan Istanbul University, Türkiye
Moritz Kinzel German Archaeological Institute, Türkiye
Elif Koparal Mimar Sinan Fine Arts University, Türkiye
Susan M. Mentzer University of Tübingen, Germany
Natalie Munro University of Connecticut, USA
Rana Özbal Koç University, Türkiye
Mehmet Somel Middle East Technical University, Türkiye
Mary Stiner University of Arizona (emeritus), USA
Georgia Tsartsidou Ephorate of Palaeoanthropology - Speleology, Greece

İçindekiler / Contents

VI Editörlerden

VII Note from the editors

Araştırma makalesi / Research article

1 Berkay Dinçer

Rastgele Sistematik Örneklem ile Paleolitik Buluntu Yerleri
Tespit Edilebilir mi? Batı Afyonkarahisar Paleolitik Çağ Yüzey Araştırması

24 Marta Lorenzon, Paula Gheorghide, Samuel Reinikainen,
Tia Sager, Hussein Al-Sababha, Maher Tarboush,
Antti Lahelma

Digitalizing Materialities: Integrating 3D Documentation at Tall Ya'moun
and Tall al-Assara

42 Ramazan Parmaksız, Beatrice Demarchi, Lisa Yeomans

Birds Through Time in Türkiye: Morphological and Proteomic Approaches
to Archaeological Avifauna

69 Tuba Özçam, Hatice Gönül Yalçın

Derekutuğun Madenci Yerleşiminde Bulunan Hellenistik Dönem
Kalıp Yapımı Kâseler

94 Ahmet Rüstem Ekici, Hakan Sorar

Görünmeyeni Görmek: Artırılmış Gerçeklik ve Arkeolojik Bilginin
Ontolojik Dönüşümü Üzerine Eleştirel Bir Analiz

106	Dorukhan Arslan, Ece Ünal, Pınar Ersoy GlyphTrack: Orman Örtüsü Altında Jeoglif İlişkili Anomalilerin Tespiti İçin Bütünleşik Bir İş Akışı
124	Amaç & Kapsam
125	Aims & Scope
126	Makale Değerlendirme Politikası (Çift Taraflı Kör Hakemlik) ve Yayın Süreci
130	Article Evaluation Policy (Double-Blind Peer Review) and Publication Process
133	Arkeoloji Bilimleri Dergisi Yayın Etiği ve Yayın Politikası
136	Turkish Journal of Archaeological Sciences Publication Ethics and Policies
139	Makale Gönderimi ve Yazım Kılavuzu
142	Article Submission and Author Guidelines

Editörlerden

Elinizdeki altıncı sayımızla herkese yeniden merhaba. Arkeoloji Bilimleri Dergisi'nin TR Dizin kapsamına kabul edilmiş olması, altı yıldır süren emeklerimizin görünürlük kazanması açısından bizler için sevindirici bir gelişme. Bu süreci, başından beri sürdürmeye çalıştığımız ortak üretim anlayışının doğal bir sonucu olarak görüyoruz.

Bu sayı, dördüncü sayıda aldığımız bazı editoryal kararların devamı niteliğinde, kapsamı görece daha geniş bir içerikle hazırlandı. Teknolojik yenilikler, kuramsal ve metodolojik tartışmalar ile arkeolojinin farklı disiplinlerle kurduğu temaslar; günümüz arkeoloji çalışmalarının çeşitliliğini yansıtan örnekler olarak dergide bir araya geliyor. Dergimiz, belirli bir kuruma, yaklaşıma ya da düşünce hattına bağlı kalmaksızın; farklı ölçeklerde ve farklı bakış açılarıyla üretilmiş çalışmaları bir arada sunmayı amaçlıyor. Bu çeşitliliğin, arkeoloji bilimleri için besleyici ve geliştirici olduğuna inanıyoruz.

Altıncı sayımızın da bu açık ve paylaşımcı çerçeveye katkı sunmasını diliyor; emeği geçen tüm yazarlarımıza, hakemlerimize ve okurlarımıza teşekkür ediyoruz.

Herkese iyi okumalar.

Note from the editors

We are pleased to once again address our readers with the publication of our sixth issue. The inclusion of the Turkish Journal of Archaeological Sciences in the TR Index constitutes a significant and gratifying development, rendering visible the sustained efforts of the past six years. We regard this achievement as a natural outcome of the collective and collaborative scholarly ethos that has guided the journal since its inception.

This issue has been prepared with a comparatively broader scope, in continuity with certain editorial decisions adopted in the fourth issue. Contributions addressing technological innovations, theoretical and methodological debates, and the intersections established between archaeology and other disciplines are brought together here as reflections of the diversity and dynamism characterizing contemporary archaeological research. Without aligning itself with any particular institution, theoretical framework, or intellectual orientation, the journal seeks to provide a platform from diverse perspectives. We maintain that such plurality constitutes a productive and generative ground for the advancement of archaeological sciences.

We hope that this sixth issue will further contribute to this open and dialogical framework. We extend our sincere thanks to all contributing authors, reviewers, and readers for their valuable support and engagement.

Enjoy your reading!

Görünmeyeni Görmek: Artırılmış Gerçeklik ve Arkeolojik Bilginin Ontolojik Dönüşümü Üzerine Eleştirel Bir Analiz

Ahmet Rüstem Ekici^a, Hakan Sorar^b

Özet

Bu çalışma, Artırılmış Gerçeklik (AG) teknolojisinin arkeoloji disiplinindeki yerini, teknik bir görselleştirme aracı olmanın ötesinde, geçmişin anlama ve yorumlama biçimlerimizi dönüştüren epistemolojik bir lens olarak ele almaktadır. Çalışma, Walter Benjamin'in "aura" kavramı, Jussi Parikka'nın medya arkeolojisi ve uluslararası kültürel miras tüzükleri (Londra Şartı ve Sevilla İlkeleri) çerçevesinde yapılandırılmış bir literatür incelemesi ve kavramsal analizdir. Artırılmış Gerçeklik teknolojisi ile geleneksel müzecilikte "eksik olanı tamamlama" refleksine karşı, Kazı İzleri sergisi kapsamında Aşıklı Höyük'ten ilhamla üretilen *Layers* ve *Figurine Non* gibi sanatsal müdahalelerin, arkeolojik verideki belirsizliği ve çok sesliliği galeri ortamında nasıl görünür kıldığı tartışılmaktadır. Ayrıca, fiziksel eserin nakliyesi yerine artırılmış gerçeklik teknolojili dijital ikizlerin dolaşımıyla sağlanan "uzaktan araştırma" olanakları ve "doğuştan dijital" mirasın ticari platformlarda (örn.: Artivive) karşı karşıya kaldığı sürdürülebilirlik riskleri, etik ve pratik boyutlarıyla analiz edilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Artırılmış Gerçeklik (AG), Arkeoloji kuramı, Dijital miras, Sanat ve arkeoloji diyalogu, Doğuştan dijital

Abstract

This study examines the role of Augmented Reality (AR) technology in the discipline of archaeology beyond its use as a mere technical visualization tool, situating it as an epistemological lens that transforms our ways of understanding and interpreting the past. Structured as a literature review and conceptual analysis, the study is framed within Walter Benjamin's concept

a Bağımsız Sanatçı, İstanbul, Türkiye. info@aredeko.com ; <https://orcid.org/0009-0004-2423-2153>

b Bağımsız Sanatçı, İstanbul, Türkiye. info@aredeko.com ; <https://orcid.org/0009-0007-0011-1156>

Makale gönderim tarihi: 24 Kasım 2025; Makale kabul tarihi: 10 Ocak 2026

of “aura”, Jussi Parikka’s media archaeology, and international cultural heritage charters (the London Charter and the Seville Principles). It discusses how artistic AR interventions such as *Layers* and *Figurine Non*, produced within the scope of the Lines of Site exhibition inspired by Aşıklı Höyük, make the uncertainty and polyphony in archaeological data visible in a gallery setting, countering the traditional museological reflex of “completing the missing”. Furthermore, the opportunities for “remote research” provided by the circulation of digital twins instead of the transport of physical artifacts, and the sustainability risks faced by “born-digital” heritage on commercial platforms (e.g. Artivive), are analyzed in their ethical and practical dimensions.

Keywords: Augmented Reality (AR), Archaeological theory, Digital heritage, Art and archaeology dialogue, Born-digital.

Giriş: Görselleştirmeden Kavramsal İnşaya

Arkeoloji, doğası gereği parçalar halindeki verileri bir araya getirerek geçmişi yeniden kurgular. Dijital teknolojilerin ve özellikle Artırılmış Gerçeklik (AG) uygulamalarının bu pratiğe entegrasyonu, disiplinin bilgi üretim ve paylaşım süreçlerinde köklü bir ontolojik kaymaya işaret etmektedir. Geleneksel yaklaşımlar, AG teknolojisini genellikle yıkık bir yapıyı sanal olarak “ayağa kaldırmak” veya eksik bir çömleği “tamamlamak” gibi pozitivist ve rekonstrüktif amaçlarla kullanma eğilimindedir. Örneğin Olympia antik kentindeki tapınakların sanal rekonstrüksiyonuna odaklanan *Archeoguide* (Vlahakis vd., 2002) veya Pompeii’de geçmiş yaşamı simüle etmeyi amaçlayan *LIFEPLUS* (Magnenat-Thalmann & Papagiannakis, 2010; Papagiannakis vd., 2002) projeleri, bu eğilimin ilk ve önemli örneklerindendir. *Archeoguide* projesi, AG’nin arkeolojideki ilk büyük ölçekli uygulamalarından biridir. Olympia’daki tapınakların eksik sütunlarının dijital olarak tamamlanması izleyiciye “idealize edilmiş” bir geçmiş sunar. Bu durum, AG’nin sunduğu rekonstrüktif amaçların getirdiği “tek ve kesin versiyon” riskini somutlaştırır. Yıkık bir sütun, zamanın geçişini ve entropiyi (bozulmayı) temsil ederken, dijital tamamlama bu tarihsel tanıklığı silerek, geçmişi adeta “dondurulmuş bir ana” hapseder. *LIFEPLUS* projesi ise Pompeii’de sanal Romalı karakterlerin (avatarların) dolaştırılmasını içermektedir. Bu yönüyle uygulama, tarihsel gerçekliğin ticarileşen ve sığlaşan bir simülasyona dönüşmesi riskini taşıyabilir.

Bu yaklaşımlar, izleyiciye geçmişin tek ve kesin bir versiyonunu sunma ve izleyicinin hayal gücünü kullanma alanını daraltma riski taşımaktadır. Örneğin, kırık bir tabağa AG lensinden bakınca ortaya çıkan tamamlama, izleyiciye hatalı bir hayal gücü deneyimi yaşatabilir. Bu tespitten hareketle bu çalışma, yaygın AG kullanımlarında görülen, teknolojinin işlevsel kullanımının ötesine geçerek, arkeolojik bilginin fenomenolojik deneyimini ve “gerçeklik” iddiasını nasıl yeniden yazdığını sorgulamaktadır. Bu bağlamda fenomenolojik yaklaşım, arkeolojik nesnenin fiziksel mevcudiyetinden ziyade; izleyicinin nesneyle kurduğu duyuşsal etkileşimi ve

bu etkileşimin bilinçte inşa ettiği öznel anlamlandırma sürecini merkeze alır. Bu kapsamda çalışma, iki temel eksen üzerine oturmaktadır. Birincisi, AG'nin müze ve ören yerlerinde “kesinlik” yanılması yaratan rekonstrüksiyon aracı olarak kullanımı ile sanat-arkeoloji kesişiminde “belirsizliği” vurgulayan kavramsal kullanımı arasındaki gerilimdir. İkincisi ise, dijital verinin kendisinin bir “miras” nesnesi haline gelmesiyle ortaya çıkan koruma, sürdürülebilirlik ve mülkiyet sorunlarıdır. Aşık Höyük'ten ilhamla (Özbaşaran, 2012; Özbaşaran vd., 2018) üretilen Kazı İzleri (*Lines of Site*) sergisi kapsamındaki dijital eserler, bu teorik tartışmanın somut bir izdüşümü olarak incelenecektir.

“Aura”, Medya ve Dijitalin Maddeselliği

Benjamin'in 1936 tarihli “Mekanik yeniden üretim çağında sanat eseri” makalesi, sanatsal auranın yeniden üretimle birlikte kaybını öne sürerek dijital miras üzerine tartışmaların temelini atmıştır. Bugün halen dünyada dijital miras tartışmaları, sıklıkla Walter Benjamin'in sanat eserinin “biricikliği” ve “şimdi ve burada” oluşuyla ilişkilendirdiği “aura” kavramına referans verir. Özellikle Davis (1995) ve Bolter ve Grusin'in (1999) dijital kopyaların orijinallik algısını nasıl dönüştürdüğüne dair çalışmaları bu bağlamda temel metinlerdir. Benjamin, fotoğraf ve sinema gibi mekanik yeniden üretimin eserin bağlamını kopararak aurasını yok ettiğini savunurken (bkz.: Benjamin, 1969 [1935/36]), güncel dijital miras kuramcıları bu görüşü yeniden değerlendirmektedirler. Bu bağlamda, Davis (1995) ile Bolter ve Grusin'in (1999) *remediation* (yeniden biçimlendirme) teorisi, yeni bir medyanın (örneğin AG gibi) eski medyayı (fiziksel heykel) içine alarak dönüştürdüğünü ve dijital kopyanın orijinalligi tehdit etmekten ziyade yeniden biçimlendirdiğini savunurken, Cameron (2007), geleneksel müzeciliğin kutsallaştırılmış nesne yaklaşımının aksine, dijital nesnelerin artık kendi maddi ve “sosyal hayatı” olduğunu ileri sürer. Latour ve Lowe (2011) ise “auranın göçü” kavramıyla, dijital kopyanın orijinalin değerini artırabileceğini öne sürmektedir. Bu bağlamda, bir nesnenin dijital kopyası ne kadar çok dolaşıma girerse, aurası o denli müzakere edilmiş ve güçlenmiş bir biçimde geri dönmüş olacaktır. Bu açıdan Latour ve Lowe (2011) Benjaminci tezi tersine çevirirler. Yanı sıra, AG teknolojisi, fiziksel nesnenin aurasını yok etmek yerine, izleyici ile veri arasında kurulan etkileşimli ve performatif ilişki üzerinden, Wang ve Kim'in (2021) “müzakere edilmiş aura” (*negotiated aura*) olarak tanımladığı yeni bir deneyim alanı yaratmaktadır. Bu bağlamda aura, nesnenin kendisinde değil, izleyicinin dijital katmanla kurduğu diyalogda, yani deneyimin kendisinde aranmalıdır.

Bu diyalog, Parikka'nın “medya arkeolojisi” perspektifiyle bakıldığında, teknolojik altyapının kırılabilirliğine de işaret eder. Parikka (2012), dijital kültürün maddi olmayan bir bulut değil, donanım, enerji ve yazılımdan oluşan jeolojik bir katman olduğunu vurgular. Dijital deneyim, “doğuştan dijital” bir katman olarak, binlerce yıl dayanan arkeolojik buluntunun aksine, yazılım güncellemeleri ve format eskimesi (*obsolescence*) gibi tehditlerle, son derece geçici bir varoluşa sahiptir.

İşlevsel Kullanımdan Sanatsal Müdahaleye: Aşıklı Höyük ve Kazı İzleri Sergisi

Arkeolojik alanlarda AG kullanımı genellikle ziyaretçiye “geçmişte burası tam olarak böyleydi” diyen otoriter bir rekonstrüksiyon sunar. Aşıklı Höyük Dostları Derneği’nin girişimiyle gerçekleşen Kazı İzleri (*Lines of Site*) sergisi, bu yaklaşımı tersyüz eden önemli bir örnektir (Friends of Aşıklı Society, 2022). Ahmet Rüstem Ekici ve Hakan Sorar’ın bu sergi için ürettiği eserler, arkeolojik veriyi kesin bir bilgi olarak değil, yorumlamaya açık bir “ihtimal” olarak sunar. Önemli bir ayırım olarak, bu eserler Aşıklı Höyük kazı alanında “yerinde (*in situ*)” bir deneyim olarak değil, İstanbul ve yurtdışındaki galerilerde fiziksel baskılar üzerine kurgulanmış bir AG deneyimi olarak izleyiciyle buluşmuştur. Böylece arkeolojinin doğasından ilhamla ortaya çıkan eserler, kazı alanından dokular, yüzeyler, AutoCAD çizimleri gibi verilerden ortaya çıkmıştır.

Belirsizliğin Estetiği: Figurine Non

Aşıklı Höyük kazılarında ortaya çıkan figürinlerin en belirgin özelliği, cinsiyet özelliklerinin belirsizliği ve biçimsel sadeliğidir (Özbaşaran, 2017; Sönmez, 2018; Yelözer, 2022). Sanatçılar, bu nesnelerin statik birer kimlik temsili olmaktan çok, toplumsal cinsiyetin akışkan olduğu bir dünyanın izleri olabileceğine dikkat çeker ve sorular sorar; Özbaşaran’ın “Küçük kil figürinin büyük soruları” başlıklı makalesinden ilhamla (Özbaşaran, 2017), bir Aşıklı Höyük figürininin doğasını dijital araçlarla birleştirerek ona dönüşen bir beden tanımlarlar ve böylelikle *Figurine Non* isimli eser ortaya çıkar (Şekil 1). Eserin baskısına artırılmış gerçeklik uygulaması olan Artivive uygulaması ile bakıldığında eser ve figürin hareketlenmektedir. Böylece sabit olan beden sürekli bir dönüşüme girer. İzleyici de eserin bu katmanını aktif hale getiren bir katılımcıya dönüşür. Bu eser arkeolojinin muğlak alanlara çoklu bakışı vurgulayan bir örnektir. Kısaca bilimsel bir arkeoloji makalesi sanatçılara bilgi ve yorum olarak ilham verirken AG teknolojisi burada bir araç olarak dönüşüm üzerine kasıtlı bir diyalog alanı oluşturmuştur. Oysa, sadece bilimsel veya toplumsal bir kaygıyla, figürin taranıp, dijital ikizi oluşturulup, AG araçları ile bu dijital ikizi her an her yerde deneyimlenir hale de getirilebilir. Bu arkeoloji bilimine, müze ve eser deneyimine hizmet eder. Ancak sanatsal bir pratikten çok yaratıcı bir deneyim pratiğidir. *Figurine Non* adlı eserin bir makaleden ilhamla dikkat çektiği perspektif ve AG kullanımının olasılıkları ise daha sanatsal ve kavramsal bir yerde konumlanmaktadır. Galeri ortamında sergilenen fiziksel baskılar, Artivive uygulaması aracılığıyla tarandığında, statik görüntü hareketli bir dijital katmanla zenginleşir (Ekici ve Sorar, 2024). AG teknolojisi burada, figürinleri tek bir “doğru” formda sabitlemek yerine, onları sürekli dönüşen, cinsiyet atamalarından kaçınan akışkan formlar olarak sunar. Bu yaklaşım, arkeolojik verinin “boşluklarını” doldurmak yerine, feminist ve queer teoriden yola çıkarak (Butler, 1990, 1993) o boşlukların yarattığı anlam potansiyelini vurgular.

Arkeolojinin geçmişi yorumlarken modern ikili heteronormatif (kadın-erkek) kalıpları dayattığı eleştirisi, özellikle 2000’li yılların başından bu yana, arkeolojik veriyi feminist ve queer teori perspektifinden yorumlayan birçok araştırmacı tarafından güçlü bir şekilde ifade edilmiştir (örn.: Blackmore, 2011; Conkey, 2003; Cook, 2019; Dowson, 2000; Geller, 2017; Joyce, 2008; Voss, 2008). Bu eleştiriler, geçmişteki bedenlerin sadece biyolojik cinsiyetten (*sex*) ziyade, “performatif toplumsal cinsiyet (*gender*)” üzerinden anlaşılması gerektiğini savunmaktadır. Nitekim Aşıklı Höyük figürinlerinin kasıtlı “belirsiz” cinsiyeti, bu eleştiri için mükemmel bir zemin oluşturur. Sanatçıların *Figurine Non* eserinde cinsiyeti “akışkan” hale getirmesi, arkeolojinin feminist ve queer eleştirilerinin dijital sanattaki karşılığını sunmaktadır. Özellikle dijital katmanda sürekli değişim halinde olan figürinler, cinsiyetin Butler’ın (1990, 1993) da işaret ettiği gibi sabit bir “öz” değil, sürekli tekrar edilen bir “performans” olduğunu vurgulamakta ve bu sayede indirgemeci yorumlardan kaçınılmasını sağlamaktadır.

Kültürel mirasın dijitalleşmesi alanında etik standartları belirleyen Londra Şartı (2009), dijital görselleştirmelerin entelektüel dürüstlüğüne sağlamayı hedeflerken; Sevilla İlkeleri (2017) bu şartı arkeolojiye uyarlayarak, sanal rekonstrüksiyonların sadece teknik bir başarı değil, şeffaf ve bilimsel dayanaklı bir araştırma süreci olması gerektiğini vurgular. *Figurine Non* eserinde kullanılan yöntem, “Uluslararası Sanal Arkeoloji İlkeleri”nin (Sevilla İlkeleri, 2017) temelini oluşturan “İlke 7: Bilimsel Şeffaflık” kavramıyla doğrudan örtüşmektedir. Londra Şartı’nın (2009) devamı niteliğindeki bu anayasal belge, özellikle dijital olarak yeniden yapılandırılan arkeolojik nesnelerin bilimsel titizliğini sağlamak amacıyla, görselleştirmenin dayandığı “somut bulgular” ile “uzman yorumuna” dayanan eklemeler arasındaki ayrımın bir “şeffaflık belgesi (*paradata*)” ile açıkça belirtilmesini zorunlu kılar. Ancak bu şeffaflık ihtiyacı, cep telefonu teknolojisinin sürekli gelişimi (örneğin 2015 ve 2025 yılında çekilen fotoğraf çıktılarının yüzey dokusu ve çözünürlük farkları) ve AG araçlarının kendi aktarım farklılıkları nedeniyle karmaşılaşmaktadır. Zira dijital araçlar, arkeolojik nesnenin sanal kopyasını oluştururken gerçeğini istemsizce değiştirebilme potansiyeline sahiptir. Bu durumun bilincinde olan, ancak kendisini bilimsel illüstrasyondan ayırarak sanatın özgür alanına giren projeler, Kazı İzleri sergisindeki eserler gibi, kendilerini baştan sanatsal yorum olarak tanımlayarak bu etik ilkeye, adeta gerçekmiş gibi yapan birçok bilimsel rekonstrüksiyondan daha sadık kalmaktadır. Bu yaklaşım, izleyiciye sunulan görüntünün bilimsel veriden ziyade yoruma dayandığını peşinen kabul etmektedir.

Veriyi Yoğurmak: Layers Eseri

Layers eseri, höyüğün stratigrafik (katmanlı) yapısını dijital bir metafor olarak kullanır (Şekil 2). Arkeologlar toprağı kazarak geçmişe inerken, izleyici de mobil cihazı aracılığıyla eserin dijital katmanlarına nüfuz eder. Burada AG, fiziksel dünyada görünmeyen veriyi simüle etmek için değil, arkeolojik sürecin kendisine—yani keşfetme, katmanları kaldırma ve anlamlandırma

eylemine—bir övgü olarak kurgulanmıştır. Bu eser, LİDAR taramaları ve fotogrametrik verileri ham birer kanıt olarak değil, estetik birer malzeme olarak kullanarak veriyi “yoğurmuş” ve yeniden şekillendirmiştir. Eserdeki dokular Aşıklı Höyük’ten çekilmiş dokuların sanal yazılımlarla derinleştirilerek kurgulanması ile oluşmuştur. Yerleşim için yine kazı alanının AutoCAD çizimlerinden faydalanılmıştır. Aşıklı Höyük’ün sunduğu hasır gibi örgü malzemelere dair verilerden ilhamla (bkz.: Tsartsidou, 2018; Tsartsidou vd., 2025) eser tekstil bir örgü üzerine baskı alınarak oluşturulmuştur. Sanatçılar bilinçli olarak eserin bazı yerlerini boş ve delik olarak bırakmışlardır. Artırılmış gerçeklik aracı ile dolan bu boşluklar, höyüğün henüz kazılmamış bölgelerine bir gönderme olabileceği gibi arkeolojinin görünen ve görünmeyen bağlamındaki yapısına da değinir. Buradaki amaç, tıpkı arkeoloji gibi çoklu bir lensle veriye odaklanmak ve arkeolojinin görünen ve görünmeyen bağlarının altını çizmektir. Eser Kazı İzleri sergisinde sergilenmiştir.

Arkeolojide Uzaktan Erişim ve Demokratikleşme, Koruma Paradoksu ve Etik Standartlar

AG ve üç boyutlu (3B) modelleme teknolojilerinin arkeoloji bilimine sunduğu en somut katkılardan biri, fiziksel erişimin kısıtlı olduğu durumlarda “uzaktan araştırma” (*remote research*) ile eğitimin önünü açması ve kültürel miras ile etkileşimi daha eşitlikçi bir hale getirmesidir. Bunu, iki başlık altında inceleyebiliriz: fiziksel nakliye yerine veri nakliyesi ve kültürel mirasın demokratikleşmesi.

Geleneksel arkeoloji pratiğinde, bir eserin ayrıntılı incelenmesi için araştırmacının ilgili müzeye seyahat etmesi veya eserin büyük risk ve yüksek maliyet altında başka bir laboratuvara taşınması şarttı. Bununla birlikte, fiziksel incelemeler sıklıkla sadece coğrafi mesafelerle değil; karmaşık izin prosedürleri, kurumsal kapasite sınırlılıkları ve ülkelerin kültür varlıklarına dair uyguladığı değişken yasal mevzuatlar gibi idari ve hukuki engellerle sekteye uğrayabilir. Ancak günümüzde, fotogrametri ve lazer tarama gibi tekniklerle oluşturulan yüksek çözünürlüklü 3B modeller, fiziksel nesnenin dijital ikizi olarak coğrafi sınırları aşarak dünyanın herhangi bir yerindeki araştırmacılara anında ulaştırılabilmektedir (Wessex Archaeology, 2022). Bu dönüşüm, 3B modellerin yalnızca görselleştirme amaçlı değil, aynı zamanda analitik veri üretimi için de kritik bir araç olarak kullanılabileceğini kanıtlayan çalışmalarla desteklenmiştir. Örneğin, Opgenhaffen (2022a), binlerce kilometre ötedeki pişmiş toprak figürinlerin parmak izi gibi mikroskobik detaylarının, 3B model üzerinde uygulanan ışık manipülasyonu ve yakınlaştırma (*zoom*) sayesinde, fiziksel incelemeden dahi daha detaylı analiz edilebildiğini göstermiştir. Opgenhaffen’in bu çalışmayı destekleyen ve yöntemi kamuya tanıtan “*Innovating a tactile archaeological specialism with digital 3D technology*” başlıklı sunumu da (Opgenhaffen, 2022b) bu yöntemin kapsayıcılığını vurgular. Bu gelişmiş dijital inceleme yeteneği, eserlerin fiziksel bütünlüğünü korurken bilginin üretimini coğrafi sınırlardan kurtararak ve laboratuvar erişimini sanal ortama taşıyarak, arkeolojik veriye erişimde önemli bir demokratikleşme sağlamaktadır.

Bu durum, eserlerin fiziksel bütünlüğünü korurken bilimsel iş birliğini küresel ölçekte hızlandırmaktadır. Aynı zamanda 3 boyutlu baskı teknolojileri ile kazı alanında bulunmuş bir verinin modeli ölçekli şekilde basılabilir. Çoğaltılabilen bu kopya nesne bir başka araştırmacıya fiziksel veriler sunabilir. Bu dijital dolaşım, sadece akademik dünya için değil, halkın erişimi için de devrim niteliğindedir. British Museum veya Louvre gibi merkezlerdeki eserlerin 3D modellerinin Sketchfab gibi platformlarda paylaşılması, bu eserleri “ziyaret edilen” kutsal nesnelerden, “etkileşime girilen” kamusal verilere dönüştürür (Sketchfab, 2018). Fiziksel veya ekonomik engelleri olan bireylerin, evlerinden bir eseri 360 derece inceleyebilmesi, mirasın demokratikleşmesi adına güçlü bir adımdır. Ancak bu demokratikleşme iddiası, eleştirel bir şerhi de zorunlu kılar. Küresel ölçekte teknolojik altyapıya erişimdeki eşitsizlikler (dijital uçurum), söz konusu ‘demokratik’ ortamın sınırlarını çizer. Dahası, dijital miras verisini üreten kitlenin coğrafi ve demografik dağılımındaki dengesizlikler; dijitalleşmenin ne kadar kapsayıcı olduğu ve geçmişin dijital inşasında kimlerin (hangi bölgelerin veya toplumsal grupların) sesinin baskın çıktığı sorusunu gündeme getirebilir.

AG teknolojisinin getirdiği bu imkanlar, beraberinde ciddi bir sürdürülebilirlik krizini de getirmektedir. Arkeoloji “kalıcı” olanla ilgilenirken, dijital teknolojiler “geçici” ve hızla eskiyen bir doğaya sahiptir. Örneğin, *Layers* ve *Figurine Non* eserleri, fiziksel bir baskı ve dijital bir katmandan oluşur. Ancak eserin ruhunu oluşturan dijital katman, Artivive gibi ticari bir üçüncü taraf uygulamasının sunucularında barınmaktadır (Artivive, 2025). UNESCO’nun “Dijital Mirasın Korunması Şartı”nda (2003) belirtilen riskler burada somutlaşır: yazılım şirketinin hizmeti durdurması, uygulamanın güncellenmemesi veya kullanıcı hesabının kapanması durumunda, eserin dijital katmanı yok olma tehlikesiyle karşı karşıyadır.

Artivive’in kullanım koşullarında belirtilen, silinen içeriğin kısa süre içinde sunuculardan kalıcı olarak kaldırılması veya aktif olmayan hesapların içeriklerinin devre dışı bırakılması gibi maddeler, “kalıcı olması beklenen” bir sanat/arkeoloji projesi için ciddi bir ontolojik tehdittir (Artivive, 2025). Bu durum, Jussi Parikka’nın “zombi medya” kavramını aklı getirir (Parikka, 2012); çalışmayan bir karekod veya açılmayan bir uygulama, dijital bir harabedir. Binlerce yıllık Aşıklı Höyük kalır, ancak onu anlatan 2021 yapımı dijital eser, 2030 yılında “okunamaz” hale gelebilir.

Dijital arkeoloji projelerinin bilimsel ve etik çerçevesini belirleyen Londra Şartı (2009) ve Sevilla İlkeleri (2017), “şeffaflık” ve “sürdürülebilirlik” konularına vurgu yapar. AG uygulamalarında gösterilen rekonstrüksiyonun ne kadarının kazı verisine ne kadarının sanatçının/yazılımcının hayal gücüne dayandığı (*paradata*) açıkça belirtilmelidir. Kazı İzleri sergisi, sanatsal bir yorum olduğunu baştan beyan ederek bu ilkeye sadık kalır; ancak birçok turistik AG uygulaması, spekülasyon görüntüleri “gerçek” gibi sunarak bu ilkeyi ihlal etmektedir. Yanı sıra, dijital verinin uzun vadeli korunması da projenin ayrılmaz bir parçası olmalıdır. Ticari ve kapalı (*proprietary*)

platformlara bağımlılık, bu ilke açısından en zayıf halkadır. Dijital mirasın geleceğini tehdit eden bir diğer unsur da kapalı veri depolarının oluşmasıdır. Güncel projeler arasında Bağlı Açık Veri (*Linked Open Data*) gibi ortaklaşa çalışabilirliği sağlayan standartların yeterince benimsenmemesi, üretilen dijital verinin küresel bilgi ağlarına entegre olmadan izole kalmasına neden olmaktadır.

Sonuç: Geleceğin Dijital Stratigrafisi

Artırılmış Gerçeklik, arkeolojide sadece görsel bir “makyaj” değil, geçmişle kurulan ilişkiyi yeniden tanımlayan felsefi bir araçtır. Aşıkli Höyük’ten ilham alan Kazı İzleri sergisi örneğindeki sanatsal yaklaşımlar, teknolojinin sadece “bilineni” göstermek için değil, “bilinmeyi” ve “müphemliği” deneyimletmek için de kullanılabileceğini kanıtlamaktadır. Bu deneyim, nesnenin fiziksel aurasının yerini alan değil, onunla müzakere eden melez bir aura yaratır.

Ancak bu dijital katmanlaşma, arkeolojinin sorumluluk alanını genişletmektedir. Artık sadece toprağın altındaki fiziksel katmanları değil, sunuculardaki dijital kodları da korumak zorundayız. Geleceğin arkeolojisi, 3B modellerin uzaktan analiziyle bilimi hızlandırırken, “planlı eskitme”ye (*planned obsolescence*) direnen, açık kaynaklı ve sürdürülebilir dijital arşivleme stratejileri geliştirmek zorundadır. Aksi takdirde, bugün “görünmeyi görünür kılan” teknolojilerimiz, yarının “okunamayan dijital çöpleri” haline gelecektir.

Kaynakça

- Artivive (2025). Terms and conditions. Artivive Web Sitesi. Erişim tarihi: 4 Kasım 2025. <https://artivive.com/terms-and-conditions/>
- Benjamin, W. (1969 [1935/36]). The work of art in the age of mechanical reproduction. (H. Zohn Çev.). In H. Arendt (Ed.), *Illuminations* (pp. 217-251). Schocken Books.
- Blackmore, C. (2011). How to queer the past without sex: queer theory, feminism and the archaeology of identity. *Archaeologies*, 7, 75-96. <https://doi.org/10.1007/s11759-011-9157-9>
- Bolter, J. D., & Grusin, R. (1999). *Remediation: understanding new media*. The MIT Press.
- Butler, J. (1990). *Gender trouble: Feminism and the subversion of identity*. Routledge.
- Butler, J. (1993). *Bodies that matter: on the discursive limits of 'sex'*. Routledge.
- Cameron, F. R. (2007). Beyond the cult of the object: digital heritage, hypermediacy and discourse. In F. Cameron & S. Kenderdine (Eds.), *The handbook of material culture* (pp. 522-532). The MIT Press.
- Cook, K. (2019). EmboDIYing disruption: queer, feminist and inclusive digital archaeologies. *European Journal of Archaeology*, 22(3), 398-414. <https://doi.org/10.1017/eea.2019.23>
- Conkey, M. (2003). Has feminism changed archaeology? *Signs: Journal of Women in Culture and Society*, 28(3), 867-880. <https://doi.org/10.1086/345322>
- Davis, D. (1995). The work of art in the age of digital reproduction (an evolving thesis: 1991-1995). *Leonardo*, 28(5), 381-386.

- Dowson, T. A. (2000). Why queer archaeology? An introduction. *World Archaeology*, 32(2), Special issue: Queer Archaeologies, 161-165. <https://doi.org/10.1080/00438240050131144>
- Ekici, A. R., & Sorar, H. (2024). Artists' biography. Forma Web Sitesi. Erişim tarihi: 4 Kasım 2025. <https://forma.org.uk/projects/artists-biography--ahmetr%C3%BCstemekici-hakansorar>
- Friends of Aşıklı Society. (2022). 'Lines of Site / Kazı İzleri' exhibition opens. Aşıklı Höyük Dostları Derneği Web Sitesi. Erişim tarihi: 4 Kasım 2025. <https://asiklider.com/en/lines-of-site-kazi-izleri-exhibition-opens/>
- Geller, P. (2017). *The bioarchaeology of social-sexual lives: queering common sense about sex, gender and sexuality*. Springer.
- Joyce, R. (2008). *Ancient bodies, ancient lives: sex, gender, and archaeology*. Thames & Hudson.
- Latour, B., & Lowe, A. (2011). The migration of the aura, or how to explore the original through its facsimiles. In T. Bartscherer & R. Coover (Eds.), *Switching codes: thinking through digital technology in the humanities and the arts* (pp. 275-297). University of Chicago Press.
- Londra Şartı (2009). The London charter for the computer based visualisation of heritage. Erişim tarihi: 4 Kasım 2025. <https://londoncharter.org>
- Magenat-Thalmann, N., & Papagiannakis, G. (2010). Recreating daily life in Pompeii. *Virtual Archaeology Review*, 1(2), 19-23. <https://doi.org/10.4995/var.2010.4679>
- Opgenhaffen, L. (2022a). Archives in action. The impact of digital technology on archaeological recording strategies and ensuing open research archives. *Digital Applications in Archaeology and Cultural Heritage*, 27, e00231. <https://doi.org/10.1016/j.daach.2022.e00231>
- Opgenhaffen, L. (2022b). Innovating a tactile archaeological specialism with digital 3D technology [Video]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=uE_Taq1GAPM
- Özbaşaran, M. (2012). Aşıklı. In M. Özdoğan, N. Başgelen & P. Kuniholm (Eds.), *Neolithic in Turkey. New Excavations & New Research* (pp. 135-158). Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- Özbaşaran, M. (2017). Küçük kil figürinin büyük soruları. İçinde S. Özkan, H. Hüryılmaz & A. Türker (Eds.), *Samsat'tan Acemhöyük'e eski uygarlıkların izinde. Aliye Öztan'a armağan* (s. 199-204). Ege Üniversitesi Basımevi.
- Özbaşaran, M., Duru, G., & Stiner, M. (Eds.). (2018). *The early settlement at Aşıklı Höyük: Essays in honor of Ufuk Esin*. Ege Yayınları.
- Parikka, J. (2012). *What is media archaeology?* Polity Press.
- Papagiannakis, G., Ponder, M., Molet, T., Kshirsagar, S., Cordier, F., Magenat-Thalmann, M., & Thalmann, D. (2002). LIFEPLUS: revival of life in ancient Pompeii. *Proceedings of Virtual Heritage Media Art and Creative Technology Media and VR Technology (VSMM 2002)*.
- Sevilla İlkeleri (2017). Principles of Sevilla. International principles of virtual archaeology. 19th ICOMOS General Assembly in New Delhi, December 2017. Erişim tarihi: 4 Kasım 2025. <https://icomos.es/wp-content/uploads/2020/06/Seville-Principles-IN-ES-FR.pdf>
- Sketchfab (2018). 3D museums of the future. Sketchfab Community Blog. Erişim tarihi: 4 Kasım 2025. <https://sketchfab.com/blogs/community/3d-museums-of-the-future/>
- Sönmez, D. (2018). Küçük buluntular yoluyla Aşıklı Höyük topluluğunun çağdaş topluluklarla etkileşimi [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tsartsidou, G. (2018). The microscopic record of Aşıklı Höyük: phytolith analysis of material from the 2012-2016 field seasons. In M. Özbaşaran, G. Duru & M. Stiner (Eds.), *The early settlement at Aşıklı Höyük: essays in honor of Ufuk Esin* (pp. 147-189). Ege Yayınları.

- Tsartsidou, G., Stiner, M., & Özbaşaran, M. (2025). Aşıklı Höyük phytoliths, basketry and matting in households and burials. *Archaeological and Anthropological Sciences*, 17, 140. <https://doi.org/10.1007/s12520-025-02252-0>
- UNESCO (2003). Charter on the preservation of digital heritage. UNESCO. Erişim tarihi: 4 Kasım 2025. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000130071>
- Vlahakis, V., Ioannidis, M., Karigiannis, J., Tsotros, M., Gounaris, M., Stricker, D., Gleue, T., Daehne, P., & Almeida, L. (2002). Archeoguide: an augmented reality guide for archaeological sites. *Computer Graphics in Art History and Archaeology*, 22(5), 52-60. <https://doi.org/10.1109/MCG.2002.1028726>
- Voss, B.L. (2008). Sexuality studies in archaeology. *Annual Review of Anthropology*, 37, 317-336. <https://doi.org/10.1146/annurev.anthro.37.081407.085238>
- Wang, X., & Kim, M.J. (2021). Augmented reality, aura, and the design of cultural spaces. In M. M. Soares, E. Rosenzweig & A. Marcus (Eds.), *Design, user experience, and usability: design for diversity, well-being, and social development* (pp. 368-386). Part II, Springer.
- Wessex Archaeology. (2022). Virtual Reality (VR), Augmented Reality (AR) and gaming. Wessex Archaeology. Erişim tarihi: 4 Kasım 2025. <https://www.wessexarch.co.uk/archaeological-services/virtual-reality-vr-augmented-reality-ar-and-gaming>
- Yelözer, S. (2022). Erken Neolitik Dönem’de bireysel ve toplumsal kimliklerin belirlenmesi: Aşıklı Höyük’te toplumsal cinsiyet, yaş ve kesişen kimlikler [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Şekil 1: *Figurine Non* (Ahmet Rüstem Ekici & Hakan Sorar, 2021); Artivive uygulaması ile Artırılmış Gerçeklik (QR).

Şekil 2: *Layers* (Ahmet Rüstem Ekici & Hakan Sorar, 2021); Artive uygulaması ile Artırılmış Gerçeklik (QR).

Amaç & Kapsam

Arkeoloji bir süredir geçmişin yorumlanmasında teknoloji ve doğa bilimleri, mühendislik ve bilgisayar teknolojileri ile yoğun iş birliği içinde yeni bir anlayışa evrilmektedir. Üniversiteler, ilgili kurum ya da enstitülerde yeni açılmakta olan “Arkeoloji Bilimleri” bölümleri ve programları, geleneksel anlayışı terk ederek değişen yeni bilim iklimine adapte olmaya çalışmaktadır. Bilimsel analizlerden elde edilen sonuçların arkeolojik bağlam ile birlikte ele alınması, arkeolojik materyallerin, yerleşmelerin ve çevrenin yorumlanmasında yeni bakış açıları doğurmaktadır.

Türkiye’de de doğa bilimleri ile iş birliği içindeki çalışmaların olduğu kazı ve araştırma projelerinin sayısı her geçen gün artmakta, yeni uzmanlar yetişmektedir. Bu nedenle Arkeoloji Bilimleri Dergisi (ABD), Türkiye’de arkeolojinin bu yeni ivmenin bir parçası olmasına ve arkeoloji içindeki arkeobotanik, arkeozooloji, alet teknolojileri, tarihlendirme, mikromorfoloji, biyoarkeoloji, jeokimyasal ve spektroskopik analizler, Coğrafi Bilgi Sistemleri, iklim ve çevre modellemeleri gibi uzmanlık alanlarının çeşitlenerek yaygınlaşmasına katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Derginin ana çizgisi arkeolojik yorumlamaya katkı sağlayan yeni anlayışlara, disiplinlerarası yaklaşımlara, yeni metot ve kuram önerilerine, analiz sonuçlarına öncelik vermek olarak planlanmıştır. Kazı raporlarına, tasnif ve tanıma dayalı çalışmalara, buluntu katalogları ve özgün olmayan derleme yazılarına öncelik verilmeyecektir.

Arkeoloji Bilimleri Dergisi açık erişimli, uluslararası hakemli bir dergidir. Araştırma ve yayın etiğine uygun bulunan makaleler çift taraflı kör hakem değerlendirme sürecinden geçtikten sonra yayınlanır. Dergi, Ege Yayınları tarafından çevrimiçi olarak yayınlanmaktadır.

Aims & Scope

Archaeology is being transformed by integrating innovative methodologies and scientific analyses into archaeological research. With new departments, institutes, and programs focusing on “Archaeological Sciences”, archaeology has moved beyond the traditional approaches of the discipline. When placed within their archaeological context, scientific analyses can provide novel insights and new interpretive perspectives to study archaeological materials, settlements and landscapes.

In Türkiye, the number of interdisciplinary excavation and research projects incorporating scientific techniques is on the rise. A growing number of researchers are being trained in a broad range of scientific fields, including but not limited to archaeobotany, archaeozoology, tool technologies, dating methods, micromorphology, bioarchaeology, geochemical and spectroscopic analysis, Geographical Information Systems, and climate and environmental modeling. The Turkish Journal of Archaeological Sciences (TJAS) aims to situate Turkish archaeology within this new paradigm and to diversify and disseminate scientific research in archaeology. New methods, analytical techniques and interdisciplinary initiatives that contribute to archaeological interpretations and theoretical perspectives fall within the scope of the journal. Excavation reports and manuscripts focusing on the description, classification, and cataloging of finds do not fall within the scope of the journal.

The Turkish Journal of Archaeological Sciences is an open access, international, double-blind peer-reviewed yearly publication. Articles that comply with publication and research ethics are published after the reviewing process. The journal is published online by Ege Yayınları in Türkiye.

Makale Değerlendirme Politikası (Çift Taraflı Kör Hakemlik) ve Yayın Süreci

Arkeoloji Bilimleri Dergisi, Türkçe veya İngilizce özgün araştırma makaleleri yayımlamaktadır.

1. Daha önce yayımlanmamış veya başka bir dergide değerlendirme sürecinde bulunmayan ve tüm yazarlar tarafından onaylanan makaleler değerlendirilmek üzere kabul edilir.
2. Gönderilen makaleler, ön inceleme, intihal taraması, hakem değerlendirmesi ve dil düzenlemesi aşamalarından geçirilir.
3. Ön inceleme aşamasını geçemeyen makaleler, yazar(lar)a iade edilir ve aynı yayın döneminde tekrar değerlendirmeye alınmaz. Ön incelemeyi geçen makaleler, en az iki hakemin değerlendirdiği çift taraflı kör hakem sürecine tabi tutulur.
4. İntihal kontrolünden geçen makaleler, Editör tarafından bilimsel içerik, yöntem, ele alınan konunun önemi ve derginin kapsamına uygunluk açısından değerlendirilir. Editör, makalelerin ön değerlendirmesini yapmak üzere editör yardımcılarına yönlendirir.
5. Editör yardımcıları, her bir makaleyi son gönderim tarihinden önce inceleyerek Arkeoloji Bilimleri Dergisi yayın ilkelerine uygunluğunu değerlendirir. Bu aşamada intihal taraması yapılır ve dergi yazım kurallarına uygunluk kontrol edilir.
6. Editörler ve editör yardımcıları, makalenin etik standartlara, konuya uygunluğa, metin düzenine, dipnotlar ve kaynakçaya, görsel kalitesine ve gerekli telif hakkı izinlerine uyup uymadığını değerlendirir. Bu kriterleri karşılayan makaleler, çift taraflı kör hakemlik süreci korunarak en az iki ulusal/uluslararası hakeme gönderilir.
7. Derginin hakem değerlendirme süreci ve editöryal etik kuralları, değerlendirmelerin milliyet, cinsiyet veya diğer herhangi bir faktöre dayalı önyargılardan arındırılmış olmasını sağlar. Makaleler, doktora derecesine sahip ve güçlü bir araştırma geçmişi bulunan en az iki uzman tarafından değerlendirilir.

8. Hakemler, makalenin yayınlanmaya uygunluğunu değerlendiren bir form doldurur ve gerekli revizyonlara yönelik önerilerde bulunur. Hakemler makaleyi değişiklik yapmadan kabul edebilir, küçük değişikliklerle kabul edebilir, büyük değişiklikler ve yeniden gönderim talep edebilir veya makaleyi reddedebilir. Her iki hakem de küçük değişiklikleri kabul ederse ve revize edilen versiyon onaylanırsa makale kabul edilir. Büyük değişiklikler gerektiğinde, makale Editörler tarafından yeniden değerlendirilir ve gerekli düzeltmeler yapıldıktan sonra hakemlere geri gönderilebilir. Revizyonlar yeterli bulunduğunda makale yayımlanmak üzere kabul edilir. Eğer bir hakem makaleyi reddeder veya biri olumlu, diğeri olumsuz görüş bildirirse, makale üçüncü bir hakeme gönderilir. Ancak iki hakemin olumlu görüş bildirmesi durumunda, son yayın kararı Editör Kurulu tarafından verilir. Editoryal kararlar nihaidir ve yalnızca istisnai durumlarda ilgili *COPE* yönergelerine göre itiraz edilebilir.
9. Hakemlerden, değerlendirmelerinde nazik, saygılı ve bilimsel bir dil kullanmaları beklenir. Saldırgan, saygısız veya kişisel yorumlardan kaçınmaları gerekmektedir. Bilimsel olmayan yorumlar tespit edildiğinde, dergi yönetimi hakemden raporunu gözden geçirmesini ve düzeltmesini talep eder. Hakemlerin değerlendirmelerini belirtilen süre içinde tamamlaması ve burada açıklanan etik sorumluluklara uyması gerekmektedir.
10. Dil düzenlemesi tamamlandıktan sonra, kabul edilen makaleler ilgili dergi sayısında tematik veya kronolojik sıraya göre düzenlenir.
11. Makalelerin mizanpajı, dergi tasarımına uygun olarak yapılır ve ardından Editörler tarafından gözden geçirilir.
12. Makalelerin son PDF versiyonu, nihai kontrol ve onay için yazarlara gönderilir. Yazarlar, makalenin derginin etik standartlarına uygun olduğunu ve çalışmalarının tüm sorumluluğunu kabul ettiklerini teyit etmelidir.
13. Hakemlerin talepleri doğrultusunda yazarlar tarafından yapılan düzenlemeler incelendikten sonra, nihai yayın kararı Yayın Kurulu tarafından verilir.
14. Yukarıda belirtilen süreçler tamamlandıktan sonra ilgili dergi sayısı son haline getirilir ve makalelere DOI numaraları atanır.
15. DOI numaraları atandıktan sonra baskı süreci başlar ve yayın süreci tamamlanır.

Editör Sorumlulukları

1. Editör, makaleleri yalnızca bilimsel içerik temelinde değerlendirir; yazarların etnik kökeni, cinsiyeti, cinsel yönelimi, milliyeti, dini inançları veya siyasi görüşleri dikkate alınmaz.
2. Editör, gönderilen makalelerin tarafsız bir şekilde çift taraflı kör hakem değerlendirmesine tabi tutulmasını sağlar ve yayınlanmadan önce gizliliği korur.

3. Editör, hakemlere makalelerin gizli bilgi içerdiğini ve değerlendirmenin ayrıcalıklı bir etkileşim olduğunu bildirir. Hakemler ve yayın kurulu üyeleri, makaleleri üçüncü şahıslarla tartışamaz. Belirli durumlarda, Editör belirli bir noktayı netleştirmek amacıyla bir hakemin değerlendirmesini diğer hakemlerle paylaşabilir.
4. Editör, derginin içeriği ve genel kalitesinden sorumludur; gerektiğinde düzeltme notu yayımlamak veya geri çekme işlemi yapmak editörün sorumlulukları arasındadır.
5. Editör, yazarlar, editörler ve hakemler arasında çıkar çatışmasına izin vermez. Hakem atama konusunda tam yetkilidir ve makalelerin yayımlanmasına ilişkin nihai karardan sorumludur.

Hakem Sorumlulukları

1. Hakemler, araştırma, yazarlar ve/veya finansman sağlayıcıları ile herhangi bir çıkar çatışması içinde olmamalıdır. Değerlendirmeleri objektif olmalıdır.
2. Hakemler, gönderilen makalelerle ilgili tüm bilgilerin gizli kalmasını sağlamalı ve telif hakkı ihlali veya intihal tespit etmeleri durumunda Editöre bildirmelidir.
3. Kendini makaleyi değerlendirmede yetersiz hisseden veya incelemeyi belirtilen süre içinde tamamlayamayacağı kanısına varan hakem, Editöre haber vermeli ve değerlendirme sürecinden çekilmelidir.

Yazar Sorumlulukları

1. Yazar olarak belirtilen kişiler, makalenin kavramsallaştırılması, tasarımı, veri toplama ve yorumlama, veri analizi veya araştırma ve yazım süreçlerine önemli katkıda bulunmuş olmalıdır. Tüm ortak yazarlar, makalenin son sürümünü onaylamalı ve içeriğinden eşit derecede sorumlu olmalıdır.
2. Yazarlar, görsellerin (fotoğraf veya şekiller) telif hakkı düzenlemelerine uygun olmasını sağlamalı veya gerekli izinleri almalıdır. Eğer etik veya telif hakkı ihlali tespit edilirse, dergi ilgili makaleyi geri çekme veya erişimini engelleme hakkını saklı tutar.
3. Yazarlar, dergi editörleri ile iletişim kurmaktan, düzeltmeleri yapmaktan, makaleyi belirtilen sürede yeniden göndermekten ve etik ile telif hakkı kurallarına uygunluğu onaylamaktan sorumludur. İlk gönderimden sonra yazar isim değişiklikleri dikkate alınmaz.

Düzeltilme Süreci

Hakemler tarafından revizyon talep edilmesi durumunda, ilgili raporlar yazara iletilir ve yazarın en kısa sürede gerekli düzeltmeleri yapması beklenir. Yazar, yaptığı düzeltmeleri işaretleyerek güncellenmiş makaleyi Editörlere sunmalıdır.

Türkçe Dil Düzenlemesi: Hakem sürecinden geçen Türkçe makaleler, Türkçe Dil Editörü tarafından incelenir ve gerekli görüldüğünde yazardan tashih istenebilir.

Yabancı Dil Düzenlemesi: Hakem sürecinden geçen İngilizce makaleler, Yabancı Dil Editörü tarafından gözden geçirilir ve gerekli görüldüğünde yazardan ek düzeltmeler yapması istenebilir.

Dizgi, Mizanpaj ve Son Okuma Süreci

Yayın Kurulu tarafından yayımlanması onaylanan makaleler, nihai yayına hazırlanmak üzere dizgi ve mizanpaj işlemlerine tabi tutulur. Mizanpaj işlemi tamamlandıktan sonra, yayınlanmadan önce makaleler için son okuma süreci gerçekleştirilir.

DOI Atama

Dijital Nesne Tanımlayıcısı (DOI), elektronik ortamda yayımlanan bir makalenin resmi ve orijinal versiyonuna kalıcı bir bağlantı sağlayan benzersiz bir kimlik numarasıdır. Arkeoloji Bilimleri Dergisi, yayın sürecinin tamamlanmasının ardından kabul edilen tüm bilimsel makalelere DOI numarası atayarak, makalenin dijital ortamda resmi kaydını güvence altına alır.

Article Evaluation Policy (Double-Blind Peer Review) and Publication Process

The Turkish Journal of Archaeological Sciences publishes original research articles in Turkish or English.

1. Manuscripts must be original, unpublished, and not under review elsewhere. All authors must approve the submission.
2. Submitted manuscripts undergo preliminary review, plagiarism screening, peer review, and language editing.
3. Manuscripts that do not pass the preliminary review are returned to the author(s) and are not reconsidered within the same publication period. Those that pass proceed to the double-blind peer review, evaluated by at least two reviewers.
4. The Editors evaluate manuscripts based on scientific content, methodology, significance, and the journal scope. Manuscripts passing this stage are assigned to associate editors for preliminary assessment.
5. Associate editors ensure manuscripts comply with journal principles, including plagiarism screening and adherence to formatting guidelines.
6. Editors and associate editors verify compliance with ethical standards, subject relevance, formatting, references, image quality, and copyright permissions. Approved manuscripts are sent for double-blind peer review.
7. The journal's peer review process maintains fairness and objectivity, free from biases based on nationality, gender, or other factors. Reviewers must have a doctoral degree and a strong research background.
8. The reviewers complete evaluation forms and provide recommendations: accept without changes, accept with minor revisions, request major revisions and resubmission, or reject. If both reviewers recommend minor revisions, and the revised version is approved, the

manuscript is accepted. If major revisions are required, the manuscript may be reassessed before final decision. If there is one positive and one negative review, a third reviewer is consulted. The final decision rests with the Editors. Editorial decisions are final and can only be appealed under *COPE* guidelines.

9. Reviewers must use respectful, professional, and scientific language. Disrespectful or unscientific comments will prompt a revision request. Reviews must be completed within the assigned timeframe.
10. After final editing, accepted manuscripts undergo thematic or chronological organization before inclusion in the journal.
11. Typesetting is conducted according to journal layout guidelines.
12. The final PDF version is sent to the authors for review and approval. Authors must confirm that the manuscript adheres to the journal's ethical standards and accept full responsibility for their work.
13. The Editorial Board makes the final publication decision after reviewing revisions.
14. Once this process is finalized, DOI numbers are assigned to the articles.
15. Following DOI assignment, the printing stage begins, completing the publication process.

Editor Responsibilities

1. The Editor evaluates manuscripts based solely on scientific merit, without bias toward authors' ethnicity, gender, nationality, or beliefs.
2. The Editor ensures a fair, confidential double-blind peer review process.
3. Manuscripts remain confidential before publication. Reviewers and editorial board members must not discuss them with third parties. If necessary, reviewer evaluations may be shared between reviewers by the Editor for clarification.
4. The Editor ensures journal quality, including corrections and retractions when necessary.
5. The Editor prevents conflicts of interest and has full authority in reviewer assignments and publication decisions.

Reviewer Responsibilities

1. Reviewers must disclose any conflicts of interest regarding the research, authors, or funding sources. Reviews must be objective.
2. Reviewers must maintain confidentiality and report any copyright infringement or plagiarism to the Editor.
3. Reviewers who feel unqualified to evaluate a manuscript or unable to complete their evaluation on time should notify the Editor and withdraw.

Author Responsibilities

1. All authors must have made significant contributions to the manuscript in terms of conceptualization, design, data collection and interpretation, data analysis, or research and writing. All co-authors must approve the final version and share responsibility for its content.
2. Authors must ensure that all images comply with copyright regulations or obtain necessary permissions. The journal reserves the right to retract or restrict access to articles with unresolved copyright or ethical issues. Any such actions will follow COPE guidelines.
3. The corresponding author is responsible for journal communication, revisions, post-publication inquiries, and compliance with the journal's ethical and copyright policies. Changes to authorship after submission will not be considered.

Revision Process

If revisions are requested, the review reports are sent to the authors. The authors must make necessary revisions promptly, highlighting them for clarity, and submit the updated manuscript to the Editors.

Turkish Language Editing: Turkish manuscripts passing peer review are reviewed by the Turkish Language Editor, who may request corrections.

Foreign Language Editing: English manuscripts passing peer review are reviewed by the English Language Editor, who may request corrections.

Typesetting, Layout, and Proofreading Process

Approved manuscripts undergo typesetting and layout formatting, followed by a final proofreading before final publication.

DOI Assignment

Digital Object Identifier (DOI) is a unique identifier that provides a permanent link to the official and original version of an electronically published article. The Turkish Journal of Archaeological Sciences assigns DOI numbers to all accepted scientific articles at the end of the publication process, ensuring the article's official recording in the digital environment.

Arkeoloji Bilimleri Dergisi Yayın Etiği ve Yayın Politikası

Yayın Etiği

Arkeoloji Bilimleri Dergisi, yürütülen tüm süreçlerde; Yazar, Hakem, Editör, Yayıncı ve Okuyucu sorumlulukları bağlamında yayın etiğine ilişkin uluslararası bir standart olarak kabul gören *Committee on Publication Ethics* (COPE) politikalarını benimsemekte ve yönergelerini takip etmektedir.

Editörler için: Editörler kurulunda yer alan araştırmacıların göndermiş olduğu makalelerle ilgili olarak makale hakem sürecindeyken makale sahibi editörlerin editör rolleri askıya alınır ve hakem sürecini görmemeleri sağlanır, böylece çift taraflı kör hakemlik korunur.

Hakemler için: Arkeoloji Bilimleri Dergisi, önyargısız ve en iyi etik standartlara göre çift taraflı kör hakem değerlendirme sistemi işletir ve COPE'nin Akran Hakemleri için Etik İlkelerinde belirtilen akran hakemlerine yönelik kılavuzunu dikkate alır. Hakemlerin, incelemelerini kendilerine ayrılan süre içinde tamamlamaları beklenir. Hakemlerimizin gizliliğine saygı duyuyor, yazarların ve hakemlerin de aynı gizliliğe uymasını bekliyoruz. Hakemlerin önyargısız ve saygılı bir dil kullanarak rapor vermeleri beklenir. Agresif dil veya yazarlar hakkında kişisel görüşler içeren yorumlar dikkate alınmaz. Bir hakem, gönderiyi incelemeye başlamadan önce varsa konuya istinaden veya olası herhangi bir çıkar çatışması hakkında editörleri bilgilendirmelidir.

Yazarlar için: Arkeoloji Bilimleri Dergisi, bilim dünyasına özgün çalışmalar sunmayı amaçlamaktadır. Makaleler özgün bilimsel araştırma olmalıdır. Dergiye çalışmalarını gönderen yazar(-lar) söz konusu yazının daha önce başka bir yerde yayımlanmadığını ya da yayımlanmak üzere bir başka yere gönderilmemiş olduğunu kabul etmiş sayılırlar. Yazarlar, araştırma ve yayın etiğine uyduklarını kabul ederler. Yazar/lar etik izin gerektiren çalışmalar için Etik Kurul İzni sunmalıdır. Yazar/lar araştırma sürecinde araştırmaları için mali destek almışlarsa bu desteği makale metninde belirtmelidir. Yayın sonrası hata tespit edilmesi durumunda yazar/lar, hatalı makaleyi geri çekmek ve düzeltmekle yükümlüdür. Dergi ilkelerine uymayan makaleler dergiye kabul edilmezler. Ön değerlendirme ve intihal denetimini başarıyla geçen makaleler hakem değerlendirme süreci için en az iki hakeme gönderilir.

Telif Hakkı

Arkeoloji Bilimleri Dergisi'nde yayımlanan tüm özgün makaleler, Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 International (CC BY-NC 4.0) lisansına tabidir. Bu lisans ile taraflar, Arkeoloji Bilimleri Dergisi'nde yayımlanan tüm makaleleri ve görselleri; atıfta bulunarak dağıtabilir, kopyalayabilir, üzerine çalışma yapabilir, yine sahibine atıfta bulunarak türevi çalışmalar yapabilir. Arkeoloji Bilimleri Dergisi tarafından yayınlanan makalelerin telif hakları CC BY-NC 4.0 lisansı kapsamında yazarlara aittir. Yayınlanan tüm telif hakları yazarın/yazarların sorumluluğundadır. Dergide yayınlamayı kabul ederek, yazarlar bu telif hakkı şartlarına uymayı da kabul ederler. Dergide yayımlanan eserlerin sorumluluğu yazarlarına aittir. Yazarların yayımlanmış olan makalelerine ait PDF dosyaları, kendi kurumsal arşivleri ile başka makale platformlarında ve sosyal medya hesaplarında açık erişim politikası gereği paylaşılabilir. Arkeoloji Bilimleri Dergisi hiçbir çıkar gözetmez.

İntihal

Arkeoloji Bilimleri Dergisi, intihal tespit yazılımı (*iThenticate* veya benzeri) kullanarak metinleri kontrol etme hakkını saklı tutar. İntihal, başkalarına ait çalışmaların (fikirlerin, verilerin, kelimelerin, görüntülerin vb. her türlü medyatik formun) kaynak göstermeden veya gerekli olduğunda izin veya onay alınmadan kullanılmasıdır. Bu tanım çerçevesinde yazar(lar)ın gerekli referanslar veya izinler olmadan kendi çalışmalarını yeniden üretmeleri, kendinden kendine intihali içerir. İntihal materyali içeren gönderiler otomatik olarak reddedilecektir. Yayınlanmış ise yayınlandıktan sonra dahi, ilgili eyleme karar verilerek COPE'nin Akran Hakemleri için Etik İlkelerine göre sürdürülür.

Makale Geri Çekme Politikası

Bünyesinde özgün makalelere yer veren Arkeoloji Bilimleri Dergisi yayın yönetimi, yayın politikası gereği henüz değerlendirme aşamasında veya dergide yayımlanmış bir makaleye dair etik olmayan bir durum şüphesinin oluşması veya telif hakkı ihlali halinde, söz konusu çalışma hakkında incelemelerde bulunabilir. Yapılan incelemeler sonucunda bu amaçla değerlendirilen makale için COPE'nin makale geri çekme süreçleri uygulanır.

Eğer dergi editörleriyle iletişime geçen çalışma sahibinin kendisinden henüz yayımlanmış, hakem sürecinden geçerek kabul edilmiş ya da değerlendirme aşamasındaki çalışmalarıyla ilgili bir geri çekme talebi gelirse Arkeoloji Bilimleri Dergisi Yayın Kurulu bunu ivedilikle işleme alır. Bu işlemin yapılabilmesi için yazar(lar)ın geri çekme isteklerini kaleme aldıkları bir belge hazırlayıp her bir yazarın ıslak imzasıyla imzalayarak Arkeoloji Bilimleri Dergisi e-posta adresine (editor@arkeolojibilimleridergisi.org) iletmesi gereklidir. Bu süreç COPE'nin Akran Hakemleri için Etik İlkelerine göre sürdürülür. Arkeoloji Bilimleri Dergisi Yayın Kurulu, başvuruyu inceleyip karar vermeden önce yazarların çalışmasını başka bir dergiye yayınlanmak üzere göndermesini katıyetle etik bir davranış olarak kabul görmez.

Finansman

Yayında sunulan çalışmanın tamamlanması için alınan fon ve benzeri araştırma desteği, uygun olduğunda hibe numaraları ve/veya bilimsel proje numaraları da dahil olmak üzere beyan edilmelidir. Arkeoloji Bilimleri Dergisi'nde uygulanan yayın süreçleri, bilginin tarafsız ve saygın bir şekilde gelişimine ve dağıtımına temel oluşturmaktadır. Hakemli çalışmalar bilimsel yöntemi somutlaştıran ve destekleyen çalışmalardır. Bu noktada sürecin bütün paydaşlarının—yazarlar, okuyucular ve araştırmacılar, yayıncı, hakemler ve editörler—etik ilkelere yönelik standartlara uyması önem taşımaktadır. Makalelerde cinsiyetçi, ırkçı veya kültürel ayırım yapmayan, kapsayıcı bir dil kullanmalıdır (“insanoğlu” yerine “insan”; “bilim adamı” yerine “bilim insanı” gibi). Arkeoloji Bilimleri Dergisi yayın etiği kapsamında tüm paydaşların bu etik sorumlulukları taşımasını beklenmektedir. Burada belirtilen etik görev ve sorumluluklar, *Committee on Publication Ethics* (COPE) tarafından açık erişimli olarak yayınlanan rehberler ve politikalar dikkate alınarak hazırlanmıştır. Bkz.: COPE İş Akış Diyagramları.

Kişisel Verilerin Korunması

Arkeoloji Bilimleri Dergisi'nde değerlendirilen çalışmalarda gerçek kişilere ait kişisel veriler Kişisel Verilerin Korunması Hakkında Kanun kapsamında koruma altındadır. Yazara ait hiçbir bilgi üçüncü kişi ve kurumlarla paylaşılmaz.

Turkish Journal of Archaeological Sciences Publication Ethics and Policies

Publication Ethics

The Turkish Journal of Archaeological Sciences adheres to the ethical standards set by the Committee on Publication Ethics (COPE), ensuring integrity in all aspects of the publication process for authors, reviewers, editors, publishers, and readers. The journal follows COPE guidelines to uphold ethical publishing practices.

For Editors: If a member of the editorial board submits an article to the journal, their editorial role is suspended during the peer review process to prevent any access to or influence over the review. This measure safeguards the integrity of the double-blind peer review system.

For Reviewers: The Turkish Journal of Archaeological Sciences employs an unbiased and ethical double-blind peer review system in accordance with COPE's Ethical Guidelines for Peer Reviewers. Reviewers are expected to complete their assessments within the assigned timeframe. The journal maintains the confidentiality of reviewers and expects both authors and reviewers to do the same. Reviewers must provide objective and respectful evaluations. Comments containing aggressive language or personal opinions about the authors will not be considered. Before commencing a review, reviewers must disclose any potential conflicts of interest to the editors.

For Authors: The Turkish Journal of Archaeological Sciences aims to contribute original research to the scientific community. Submitted manuscripts must be original and based on scientific research. By submitting a manuscript to the journal, authors confirm that the work has not been published elsewhere and is not under consideration for publication in another journal. Authors must comply with research and publication ethics. If the research requires ethical approval, authors must provide an Ethics Committee Approval. If financial support was received for the research, authors must declare this in the manuscript. Authors are responsible for correcting any errors discovered post-publication. Manuscripts that do not adhere to the journal's ethical principles will be rejected. Following a preliminary evaluation and plagiarism check, manuscripts undergo peer review by at least two independent reviewers.

Copyright Policy

All original articles published in the Turkish Journal of Archaeological Sciences are licensed under a Creative Commons Attribution-Non-commercial 4.0 International (*CC BY-NC 4.0*) license. This permits the distribution, reproduction, and modification of articles and visuals, provided proper attribution is given to the original source. Copyright remains with the authors under the *CC BY-NC 4.0* license. Authors may share PDF versions of their published articles in institutional repositories, academic platforms, and social media, per the journal's open-access policy. The Turkish Journal of Archaeological Sciences does not derive financial benefits from published works.

Plagiarism Policy

The Turkish Journal of Archaeological Sciences reserves the right to check submitted manuscripts using plagiarism detection software (*iThenticate* or similar). Plagiarism includes the use of another's work—whether ideas, data, text, images, or other media—without proper citation or required permission. This also applies to self-plagiarism, where authors reuse their own previously published material without appropriate citation. Manuscripts found to contain plagiarism will be rejected. If plagiarism is identified post-publication, corrective measures will be taken under COPE's Ethical Guidelines for Peer Reviewers

Article Retraction Policy

The Turkish Journal of Archaeological Sciences is committed to academic integrity and will investigate ethical concerns regarding submitted or published articles. If ethical violations or copyright infringements are suspected, the journal will initiate a review process and follow COPE's retraction procedures as necessary.

If an author wishes to withdraw their manuscript after submission, acceptance, or publication, the Editorial Board will process the request promptly. Authors must submit a signed withdrawal request, endorsed by all co-authors, to the journal's official email address (editor@arkeoloji-bilimleridergisi.org). Manuscripts must not be submitted to another journal before receiving formal withdrawal confirmation, as this is considered unethical.

Funding Disclosure

If the research was supported by a grant or other financial resources, authors must disclose this in the manuscript, including relevant grant numbers and project identifiers where applicable.

Ethical Standards and Responsibilities

The Turkish Journal of Archaeological Sciences aims to support the objective and reputable dissemination of knowledge. Peer-reviewed publications represent the application of scientific

methodology, and all stakeholders—authors, readers, researchers, publishers, reviewers, and editors—must adhere to ethical standards. Manuscripts should use inclusive language that is free from bias based on sex, race or ethnicity, etc. (e.g., “he or she” or “his/her/their” instead of “he” or “his”) and avoid terms that imply stereotypes (e.g., “humankind” instead of “mankind”). The ethical duties and responsibilities outlined herein align with open-access policies and the Committee on Publication Ethics (COPE) guidelines.

Protection of Personal Data

Personal data of individuals involved in research published in the Turkish Journal of Archaeological Sciences is protected under the *Law on the Protection of Personal Data*. No personal information of authors will be shared with third parties or external institutions.

Makale Gönderimi ve Yazım Kılavuzu

** Please see below for English*

Makale Kabul Kriterleri

Makalelerin konu aldığı çalışmalar, Arkeoloji Bilimleri Dergisi'nin amaçları ve kapsamı ile uyumlu olmalıdır (bkz.: Amaç ve Kapsam). Buna göre yayım önceliği, makalelerin arkeolojik yorumlamaya katkı sağlayan yeni anlayışlar, disiplinler arası yaklaşımlar, yeni metot ve kuram önerileri ile analiz sonuçlarındadır.

Makaleler Türkçe veya İngilizce olarak yazılmalıdır. Makalelerin yayın diline çevirisi yazar(lar)ın sorumluluğundadır. Eğer yazar(lar) makale dilinde akıcı değilse, metin gönderilmeden önce anadili Türkçe ya da İngilizce olan kişilerce kontrol edilmelidir.

Yazarın Türkçesi veya İngilizcesi akıcı değilse, özet ve anahtar kelimelerin Türkçe veya İngilizce çevirisi editör kurulu tarafından üstlenilebilir.

Her makale, 4000-10.000 sözcük arasında olmalıdır. Metne, 200 kelimeyi aşmayacak uzunlukta Türkçe ve İngilizce yazılmış özet ve beş anahtar kelime eklenmelidir. Özete referans eklenmemelidir.

Metin, figürler ve diğer dosyalar e-posta veya wetransfer yoluyla archaeologicalsciences@gmail.com adresine gönderilmelidir.

Makale Kontrol Listesi

Lütfen makalenizin aşağıdaki bilgileri içerdiğinden emin olun:

- Yazarlar (yazarların adı-soyadı ve iletişim bilgileri buradaki sırayla makale başlığının hemen altında paylaşılmalıdır)
- Çalışılan kurum (varsa)
- E-mail adresi
- ORCID ID

Makalenin içermesi gerekenler:

- Başlık
- Özet (Türkçe ve İngilizce)
- Anahtar kelimeler (Türkçe ve İngilizce)
- Metin
- Kaynakça
- Şekiller, tablolar, vb.
- Ekler (varsa)

Yazım Kuralları

Metin ve Başlıkların Yazımı

- Times New Roman karakterinde yazılan metin 12 punto büyüklüğünde, iki yana yaslı ve tek satır aralıklı yazılmalıdır. Makale Word formatında gönderilmelidir.
- Yabancı ve eski dillerdeki kelimeler italik olmalıdır.
- Ana başlık 14 punto ve bold; sırasıyla alt başlık 12 punto ve bold; bir alt başlık ise 12 punto ve italik yazılmalıdır.
- Başlıklar numaralandırılmamalı, altları çizilmemelidir.
- Başlık ve alt başlıklarda her kelimenin ilk harfi büyük olmalıdır.

Referans Yazımı

Ayrıca bkz.: Metin içi Atıflar ve Kaynakça Yazımı

- Referanslar metin içinde (Yazar, yıl, sayfa numarası) şeklinde verilmelidir.
- Metin içinde aynı parantezdeki çoklu referanslar alfabetik sıraya göre dizilmelidir.
- Referanslar için dipnot ve son not kullanımından kaçınılmalıdır. Bir konuda not düşme amacıyla gerektiği takdirde dipnot tercih edilmelidir.
- Dipnotlar Times New Roman karakterinde, 10 punto büyüklüğünde, iki yana yaslı, tek satır aralıklı yazılmalı ve her sayfa sonuna süreklilik izleyecek şekilde eklenmelidir.

Şekiller ve Tablolar

- Makalenin altına şekiller ve tablolar için bir başlık listesi eklenmelidir. Görsellerde gerektiği takdirde kaynak belirtilmelidir. Her şekil ve tabloya metin içerisinde gönderme yapılmalıdır (Şekil 1 veya Tablo 1).
- Görseller Word dokümanının içerisine yerleştirilmemeli, jpg veya tiff formatında, ayrı olarak gönderilmelidir.
- Görüntü çözünürlüğü basılması istenen boyutta ve 300 dpi'nin üzerinde olmalıdır.
- Görseller Photoshop ve benzeri programlar ile müdahale edilmeden olabildiğince ham haliyle gönderilmelidir.
- Excel'de hazırlanmış tablolar ve grafikler var ise mutlaka bunların PDF ve Excel dokümanları da gönderilmelidir.

Sayıların Yazımı

- MÖ ve MS kısaltmalarını harflerin arasına nokta koymadan kullanınız (örn.: M.Ö. yerine MÖ).
- “Bin yıl” ya da “bin yıl” yerine “... binyıl” kullanınız (örn.: MÖ 9. binyıl).
- “Yüzyıl”, “yüz yıl” ya da “yy” yerine “yüzyıl” kullanınız (örn.: MÖ 7. yüzyıl).
- Beş veya daha fazla basamaklı tarihler için sondan sayarak üçlü gruplara ayırmak suretiyle sayı gruplarının arasına nokta koyunuz (örn.: MÖ 10.500).
- Dört veya daha az basamaklı tarihlerde nokta kullanmayınız (örn.: MÖ 8700).
- 0-10 arasındaki sayıları rakamla değil yazıyla yazınız (örn.: “8 kez yenilenmiş taban” yerine “sekiz kez yenilenmiş taban”).

Noktalama ve İşaret Kullanımı

- Ara cümleleri lütfen iki çizgi ile ayırınız (—). Çizgi öncesi ve sonrasında boşluk bırakmayınız.
- Sayfa numaraları, tarih ve yer aralıklarını lütfen tek çizgi (-) ile ayırınız: 1989-2006; İstanbul-Kütahya.

Kısaltmaların Yazımı

- Sık kullanılan bazı kısaltmalar için bkz.:

Yaklaşık:	yak.	Circa:	ca.
Bakınız:	bkz.	Kalibre:	kal.
Örneğin:	örn.	ve diğerleri:	vd.

Özel Fontlar

- Makalede özel bir font kullanıldıysa (Yunanca, Arapça, hiyeroglif vb.) bu font ve orijinal metnin PDF versiyonu da gönderilen dosyalar içerisine eklenmelidir.

Metin içi Atıflar ve Kaynakça Yazımı

- Her makale, metin içinde atıfta bulunulan çalışmalardan oluşan ve “Kaynakça” başlığı altında düzenlenmiş bir referans listesi içermelidir.
- Metinde atıfta bulunulan tüm çalışmalar “Kaynakça” başlığı altında listelenmelidir.
- Eğer mevcutsa, dergi makaleleri için mutlaka DOI numarası eklenmelidir.
- Metin içi atıf ve kaynakça yazımında APA 7 kuralları geçerlidir:
 - o <https://apastyle.apa.org/style-grammar-guidelines/citations>
 - o <https://apastyle.apa.org/style-grammar-guidelines/references>

Teşekkürler

Varsa teşekkür edilecek kişi ve kurumlar, ana metnin hemen arkasında, Kaynakça’dan önce, Teşekkürler başlığı altında verilmelidir.

Ekler

Arkeoloji Bilimleri Dergisi çalışmayı destekleyici veri setleri, tablo ve şekilleri ek materyal olarak kabul etmektedir. Lütfen çalışmanızı destekleyici ekleri XLSX (veri setleri ve tablolar için), veya Word (şekil ve görseller için) formatında gönderiniz.

Article Submission and Author Guidelines

Article Acceptance Criteria

Submitted articles must fall within the aims and scope of the Turkish Journal of Archaeological Sciences (see: Aims and Scope). Priority in publication is given to articles that contribute new insights to archaeological interpretation, present interdisciplinary approaches, propose new methods and theories, and report analytical results.

Articles must be written in Turkish or English. The author(s) are responsible for translating the manuscript into the language of publication. If the author(s) are not fluent in the manuscript's language, the text should be reviewed by a native speaker of Turkish or English before submission.

If the author(s) are not fluent in Turkish or English, the editorial board may undertake the translation of the abstract and keywords into Turkish or English.

Each article should be between 4,000 and 10,000 words. The manuscript must include an abstract in both Turkish and English, not exceeding 200 words, and five keywords. The abstract should not include references.

The text, figures, and other files should be submitted via e-mail or WeTransfer to:
archaeologicalsciences@gmail.com

Article Checklist

Please ensure your manuscript includes the following information:

- Authors (the authors' full names and contact details should be provided in this order directly below the article title)
- Affiliation (if applicable)
- E-mail address
- ORCID ID

The manuscript must include the following components:

- Title
- Abstract (in Turkish and English)
- Keywords (in Turkish and English)
- Main text
- References
- Figures, tables, etc.
- Supplementary materials (if any)

Formatting Guidelines

Text and Headings

- The text must be written in Times New Roman, 12-point font, justified alignment, and single-line spacing. The article must be submitted in Word format.
- Words in foreign and ancient languages should be written in italics.
- The main title should be 14-point and in bold; subheadings should be 12-point and in bold; lower-level subheadings should be 12-point and italic.
- Headings should not be numbered or underlined.
- The first letter of each word in titles and subtitles should be capitalized.

Referencing Guidelines

See also: In-Text Citations and Reference List Formatting

- References must be cited in the text using the following format (Author, year, page number).
- Multiple references within the same parentheses should be listed in alphabetical order.
- The use of footnotes and endnotes for references should be avoided. If necessary, footnotes may be used for explanatory notes.
- Footnotes must be written in Times New Roman, 10-point font, justified alignment, and single-line spacing, and should be added at the bottom of each page, numbered continuously.

Figures and Tables

- A list of figure and table captions must be included at the end of the article. Sources for images should be cited when necessary. Each figure and table must be referenced in the text (e.g., Figure 1 or Table 1).
- Images must not be embedded in the Word document; they should be submitted separately in JPG or TIFF format.
- Image resolution must be at least 300 dpi at the intended print size.
- Images should be submitted in their original, unaltered form, without manipulation in Photoshop or similar software whenever possible.
- If tables or graphs have been prepared in Excel, both the PDF and the original Excel files must also be submitted.

Writing of Numbers

- Please use the abbreviation BCE without periods (e.g., BCE, not B.C.E.).
- Please use "... millennium" rather than variations such as "thousand years" (e.g., 9th millennium BCE).
- Please use "century" instead of other abbreviations (e.g., 7th century BCE).
- For dates with five or more digits, please use a dot to separate groups of three digits counting from the right (e.g., 10.500 BCE).
- Please do not use a dot in dates with four or fewer digits (e.g., 8700 BCE).
- Please write out numbers between zero and ten in words rather than numerals (e.g., "eight renewed floors" instead of "8 renewed floors").

Punctuation and Use of Symbols

- Please prefer em dashes (—) for parenthetical sentences. Do not leave a space before or after the dash.
- Please use a hyphen (-) to separate page numbers, dates, and place ranges: 1989-2006; Istanbul-Kütahya.

Abbreviations

- Commonly used abbreviations:

Approximately:	approx.	Circa:	ca.
See:	see	Calibrated:	cal.
For example:	e.g.	And others:	et al.

Special Fonts

If a special font has been used in the article (Greek, Arabic, hieroglyphic, etc.), the font file and a PDF of the original text must also be included among the submitted files.

In-Text Citations and Reference List Formatting

- Each article must include a reference list under the heading “References,” consisting only of works cited in the text.
- All works cited in the text must be listed under the “References” heading.
- Where available, a DOI number must be included for journal articles.
- APA 7 guidelines apply to both in-text citations and the reference list:
 - o <https://apastyle.apa.org/style-grammar-guidelines/citations>
 - o <https://apastyle.apa.org/style-grammar-guidelines/references>

Acknowledgements

If applicable, individuals and institutions to be acknowledged should be listed immediately after the main text and before the References under the heading “Acknowledgements.”

Supplementary Materials

We accept supporting datasets, tables, and figures as supplementary materials. Please submit supplementary materials in XLSX format for datasets and tables, or in Word format for figures and images.